

Csillag Péter

Kolozsvári futballmítoszok – Egy rejtőzködő klub jellemrajza, a valós és vélt kötődések szerepe a CFR 1907 Cluj magyarországi megítélésében

Kivonat. Megkülönböztetett figyelemmel követte a magyarországi futballtársadalom a 2008 után háromszor is a Bajnokok Ligája-főtáblájára jutó CFR 1907 Cluj nemzetközi szereplését. A kolozsvári csapat népszerűségét alapvetően három tényező magyarázza: a romániai egyesület magyar vonásai, az anyaországi labdarúgás sikerhiánya, valamint Erdély „fővárosának” a történelmi múltból táplálkozó vonzereje. Ami az első szempontot illeti, a klubot az európai menetelés idején tulajdonosként vezető Pásztkány Árpád személye, a hivatalos névbe beépített, Trianon előtti időket idéző 1907-es évszám, valamint a közönség számos magyar tagja és a régi csapatnevet viselő KVSC Galeri erősítette a magyar színezetet. A kérdés azonban ennél összetettebb, hiszen hiába szerződtette Pásztkány Árpád 2012-ben – talán szimbolikus lépésként – a nyakára hatalmas magyar címet tetováltató Vass Ádámot, az erdélyi üzletember sohasem vállalta a klub magyar identitását. Annál inkább képviselte az erdélyiség eszméjét, amely a bukaresti, regáti vonallal szemben egyfajta európai, felvilágosult, kulturált gondolkodásmódot jelenít meg. Az etnikai szempontokat háttérbe szorító Erdély-tudattal a – városi viszonylatban saját felfogásukat az Universitatea-táborral szemben megfogalmazó – CFR-szurkolók is képesek azonosulni, nem véletlenül rakták ki az óriás molinót a Manchester United elleni BL-mérkőzésen: „Transylvania, this is where we live, this is where we belong.” Magyarország konstans kudarcélménye is hozzájárult ahhoz a vonzalomhoz, amelyet Románia egyik futballban jóval sikeresebb csapata iránt táplált, ráadásul Pásztkány Árpád személyében – becenevéhez híven – valóban Erdély Abramovicsát, a magyar labdarúgásból hiányzó, modern klubtulajdonost látta. Kiegészült mindez azzal a historizáló Erdély-nosztalgiával, amelyet Kolozsvár városa mint a CFR történelmi időket idéző környezete táplált. Az esszé igyekszik rávilágítani a kötődés vélt vagy valós indokaira, a magyarországi CFR-kultusz háttérére és a kérdéssel kapcsolatban kibontakozó magyar-román vagy kolozsvári–budapesti vitákra.

Kulcsszavak: labdarúgás, Kolozsvár, CFR 1907 Cluj, magyar–román viszony, identitás, történelem

Abstract. Football Myths of Cluj-Napoca – Character-study of a Club with Hiding Identity or the Role of Real and Presumed Bonds in Hungary’s Opinion about CFR 1907 Cluj

The football society in Hungary paid particular attention to the European presence of CFR 1907 Cluj from the club’s first Champions League-season in 2008. Basically three motives explained the popularity of the club of Cluj-Napoca: a Hungarian feature of the Romanian team, a lack of football success in Hungary and the appeal of the „capital” of Transylvania, deriving from the historical past. Regarding the first aspect, Árpád Pásztkány, the Hungarian-born owner during the great European march, the date of 1907 – a time before the Treaty of Trianon – in the official name, the Hungarian members of the public in the stadium and the supporter group with the old club name (KVSC Galeri), all gave the impression of a Hungarian tinge. However, the question is more complex as the

Transylvanian businessman has never assumed the club's Hungarian identity. Although, perhaps as a symbolic step, he signed Ádám Vass, a player from Hungary with an enormous tattoo of the Hungarian crest on his neck. All the more accepted the owner the idea of transylvanianism which represents some kind of European, enlightened, cultivated mentality as opposite to the line of Bucharest or the Romanian Old Kingdom. The Transylvania-sense overshadows the ethnical aspects and provides a conception to embrace for the CFR-supporters who identify themselves contrary to the Universitatea-fanbase. It is no coincidence that they showed a big banner during the Champions League game against Manchester United with the inscription: „Transylvania, this is where we live, this is where we belong.” The affection for the successful Romanian team was assisted in Hungary by the constant experience of failure in its own football, complete with the admiration of Árpád Pászványi, a club owner who personifies the Eastern European version of Roman Abramovich (and bears the nickname „Abramovich of Transylvania”). In addition, people in Hungary tend to cultivate a nostalgia towards Transylvania, and the city of Cluj-Napoca as the historical-spirited environment of CFR promoted this impression. The essay's aim is to reflect on this bond's real and presumed motives, the background of the CFR-cult in Hungary as well as the debates between Hungarians and Romanians or Cluj-Napoca and Budapest unfolding in the issue.

Keywords: Football, Cluj/Kolozsvár, CFR 1907 Cluj, identity, history, image, interethnic relationship

Abstract. *Studiul descrie imaginea clubului CFR 1097 Cluj din perspectiva suporterilor de fotbal din Ungaria respectiv a presei de specialitate. Autorul susține pe baza articolelor publicate că deși în heterodefinițiile despre club acesta este perceput ca un club „maghiar” datorită istoriei și anului înființării care apare și în denumirea oficială, clubul are o identitate mai degrabă transilvăneană, regională. Textul este fundamentat empiric pe analiza de texte respectiv pe interpretarea interviurilor realizate cu oficialii clubului transilvănean, dar și cu șefii galeriilor ceferiști.*

Cuvinte-cheie: fotbal, Cluj, CFR 1907, identitate, istorie, relații interetnice

„Hiszen minden léleknek van valahol a mélyben egy dédelgetett, megsiratott, eltemetett, feltámasztott, ezerszer visszaálmódott »Kolozsvár«-ja.”

(Reményik Sándor)

BEVEZETŐ

Több mint ezer magyarországi szurkoló kelt útra Kolozsvár felé, mielőtt 2008. október 1-jén a CFR csapata lejátszotta története első hazai Bajnokok Ligája csoportmérkőzését. A Chelsea-t látni éles meccsen Budapesttől ötszáz kilométerre nyilván vonzó program, a lelkesedés azonban érezhetően inkább a CFR-nek vagy még inkább „Erdély fővárosának” szólt. Játsoztak neves európai csapatok az elmúlt években a régió több városában, például Bécsben, Zágrábban, Mariborban, Belgrádban, Kassán, Prágában, mégsem indultak el ennyien Magyarországról. Aligha kétséges, az európai kupák történetében korábban sohasem állt annyi magyarországi magyar egy nem magyarországi klub mögé, mint a kolozsvári együttes BL-idényei során.

„Magyar BL-sikertörténet Kolozsvárott” – szolt 2008 szeptemberében az Origo hírportál cikkcíme, amely szinte öntudatlanul is felsorakoztatta az anyaországi CFR-láz három legfőbb összetevőjét. Egyrészt Páskány Árpád tulajdonos személye és a klub – bújtatott vagy inkább ügyesen kódolt – profiljának néhány vonása magyar színt kölcsönzött a Romániát képviselő csapatnak; másrészt a Bajnokok Ligája főtábla a Ferencváros 1995 őszi szereplése óta az európai élmezőnyhöz tartozás objektív mutatójának és epekedve várt élményének számított a magyarországi futballközönség szemében; harmadrészt Kolozsvár neve régóta a historikus nosztalgiából táplálkozó, romantikus Erdély-mítosz jelképe (nem lebecsülendő adalék a pozitív imázshoz, hogy sok budapestinek első asszociációként ugrik be a város nevééről Kálmán Imre *Marica grófnő* című operettjének dala, a „Szép város Kolozsvár”). Kikötésekkel és közvetve bár, de a magyarországi futballkör kapcsot talált az európai élmezőnyhöz, úgy érezte, a CFR irigylésre méltó sorsát bátran szívügyének tekintheti.

Hogy romániai és főként nemzetközi siker híján mit jelent a – hivatalos klubnévénél maradván – CFR 1907 Cluj Magyarországon? Valószínűleg nem többet, mint bármelyik, történelmi Magyarországhoz tartozó, Trianonnal elcsatolt város futballcsapata. Szunnyadó szimpátiát táplál azok körében, akik számon tartják, hogy a CFR Cluj 1907 Kolozsvári CFR-t, a Vojvodina FK Újvidéki FK-t, az FK Hoverla Uzshorod Ungvári Hóvár FK-t takar. Ám éppen a magyar gyökereket nyíltan sohasem vállaló, a klub identitás-meghatározásánál meglehetősen „szégyenlős”, sőt néha kifejezetten kompromisszumkereső magatartás magyarázza, hogy a CFR-nél sohasem alakult ki olyan nyílt, magyarok közti egymásra találás, mint például a szlovákiai élvonalban szereplő DAC esetében. Dunaszerdahelyen hétről hétre ezrek éneklék el a lelátón a magyar himnuszt, a Slovan Bratislava elleni, 2015. augusztus 2-i mérkőzés előtt a pályán előadott, *Nélküled* című Ismerős arcok-számot pedig egy hónap alatt több mint egymillióan nézték meg a YouTube-on – a nacionalista szál ott nem átlátszó damil, hanem vastag, kézzel fogható, durva kötél. Kolozsváron, a Gépész utcai Dr. Constantin Rădulescu Stadionban elképzelhetetlen lenne, hogy a közönség egy emberként zúgja, „...történjék bármi, amíg élünk s meghalunk, mi egy vérből valók vagyunk”, piros-fehér-zöld zászlót lengessen, majd együtt skandálja a „Ria, Ria, Hungáriát”.

BÚJTATOTT ÜZENET: AZ 1907-ES SZÁM MISZTIKÁJA

Ám talán a CFR rejtőzködő, titokzatos jelleme teszi a csapatot még izgalmasabbá messziről nézve. Megannyi megfejtésre váró üzenetből, rejtjelekkel kommunikált közlésből épült Páskány Árpád kolozsvári varázslatos futballbirodalma. Mászt olvastak ki belőle Kolozsváron, mászt láttak benne Budapesten, és mászt észleltek belőle Bukarestben, az értelmezés a földrajzi távolsággal valószínűleg egyre tágabb kereteket kapott.

Noha a klub centenáriuma apropóján románul kiadott könyv kétszázötven oldalából mindössze tizenhat szól az 1907-től 1945-ig tartó, közvetlen magyar kötődést kínáló időszakról, aligha véletlen, hogy a sepsiszentgyörgyi születésű klubtulajdonos beépítette az egyesület hivatalos nevébe az Osztrák–Magyar Monarchiába visszanyúló hagyományokra célzó, 1907-es évszámot (Cantor–Rus, 2007). Amikor szóba került a kérdés, maga Páskány Árpád a rá jellemző diplomatikus, kétértelmű magyarázattal állt elő.

„Mi erre büszkék vagyunk, mert Romániában miénk a legrégebbi sportklub. Ez volt az egyedüli szempontja a döntésnek, hogy igenis tegyük oda a nevünk mellé. Egyébként ez sok klubnak sajátossága világszinten is, elég a Hannover 96-ra vagy a Schalke 04-re gondolni. Hogy a magyar gyökerekre utalna? Egyesek ezt észrevették, de hát abban az évben millió esemény történt! Ha 1911 lett volna az alapítási év vagy 1899, akkor az szerepelne a klub neve mellett. Nem volt ennek semmiféle politikai vagy egyéb színezetű indíttatása” (Csillag, 2013a).

Arra nem tért ki az interjúban, hogy például az 1921-es dátumot is ugyanilyen magabiztosan felvállalná-e. Arra viszont igen, hogy számára a játékosválasztásnál nem szempont a nemzetiség, és ahogyan korábban a magyar futballisták hiánya, úgy a marosludasi Sepsi László vagy a kápolnásnyéki Vass Ádám 2012-es szerződtetése sem koncepciózus terv része volt. Pedig számos jel utalt az ellenkezőjére. Igazolhatatlan városi legenda, hogy a magyar származása miatt amúgy is a román futball fekete bárányának számító tulajdonos sokáig azért vonakodott magyar futballisták beépítésétől, hogy ne kínáljon plusz támadási felületet. Az viszont szinte biztosra vehető, hogy a teljes piacépes magyar játékosmezőnyben nem talált volna még egy embert, akinek a nyakán Magyarország címere virít hatalmas tetoválás formájában – egyedül Vass Ádámot... Tetézte a provokációt a feltehetően kissé zavarban lévő futballista angol nyelvű televíziós nyilatkozata, amelyben Kolozsvárt szerencsétlen fordulattal „Hungarian city”-nek nevezte. Határozottan kiállt a klubvezető a támadások kereszttüzébe kerülő játékos mellett, ami a körülményeket ismerve nem kis kockázatot jelentett számára, kiváltképp, ha figyelembe vesszük védenca markáns nemzeti álláspontját: „Büszke vagyok rá, hogy magyarnak születtem. Valahol családi vonás ez nálunk, engem illetően leginkább a huszonhat éves bátyám, János hatása van benne. Vállalom a magyarságomat, így gondoltam a tetoválás idején is, és így gondolom ma is. Nem azért kell a címer, hogy lássák az emberek, ez inkább személyes ügy” (Csillag, 2012).

Hogy az egy évvel később már a Ferencvárossal tárgyaló és a budapesti klub lehetséges megvásárlójaként emlegetett Pászvány Árpád Vass Ádám szerződtetésével akart nyitni Magyarország felé? Netán a kolozsvári magyaroknak vitte ajándékként a játékost? Lett volna mindkét megfontolásban ráció. A kolozsvári klub hivatalos ajándékboltjában még 2012 őszének közepén is ott volt az eladási lista dobogóján a hónapok óta sérült középpályás meze, a Bulgakov kávézóban pedig jelen sorok írója szemtanúként élte meg a jelenetet, amint az éjszaka közepén betoppanó fiatalembert Lionel Messinek kijáró rajongással rohanja le autogramért, közös fotóért a törzsközönség. Népmesei hősként ünnepelte a 24 éves fiút, aki az etnikai feszültségektől, magyározástól (bozgorozástól), cigányozástól, gyűlölettől mérgezett román futballközegben szemrebbenés nélkül mondja Kolozsvárt magyar városnak, majd úgy sétál be a pályára magyar címeres tetoválással, mintha csak egy kedves delfinfigura díszítené a nyakát. Meleg fogadtatását jellemzi az interneten ma is fellelhető, bátorító üzenetek sora, köztük például egy csíki székelyé: „Kolozsvári barátaim! Vegyétek ezt a gyereket a kezeitek közé, és tanítsátok, biztassátok! Kérem, hogy segítétek, készítsétek fel a román viszonyokra! Tegyétek meg az erdélyi magyarság miatt, higgyétek el, örömtök lesz benne, mert vagány gyerek és ügyes futballista!” (erdely.ma, 2012).

Vass Ádám személye és különösképp Romániában nagy vihart kavaró megnyilvánulásai Magyarországon is a figyelem fókuszába kerültek, és kétségtelenül rokonszenvet ébresztettek azokban, akik fogékonyak a magyar–román ellentét kiéleződésére. Mivel ez a magyar futballtársadalom túlnyomó többségéről elmondható, a 2009-ben válogatottbeli csapattársai bundázása ellen kirohanó, akkoriban amúgy is pozitív, karakteres egyéniségnek számító futballistában afféle

partizánhőst láthatott az anyaországi szurkoló. Az elmúlt évek magyar–román válogatott mérkőzéseit kísérő csörtéket ismerve felesleges hangsúlyozni, mekkora elégtelt jelentett a magyar drukkernek, amikor azt látta, hogy egy 11-szeres magyar válogatott játékos hazafias viselkedésén háborog a román média. És mivel a burkoltan vagy nyíltan románellenes érzelmű magyar tábor saját „követé” az ellenség földjén a CFR mezét viselte, értelemszerűen a kolozsvári klub anyaországi kultuszának kibontakozása is új lendületet kapott.

EUOPÉER–BIZANTINUS TÖRÉSVONAL

Durva leegyszerűsítések, szögletesre kalapált gondolatok, vagy-vagy világértelmezések táplálják mindenütt a földkerekségen a szurkolói kultúrát, a futballstadionok lelátójára kifüggesztett kétszavas üzenetek nem alkalmasak az árnyalt, többrétű szemlélet megfogalmazására. A hatás mégis példátlan, amint arra Jiří Černý cseh újságíró is felhívta a figyelmet már 1971-ben: „Századunk különös, de tipikus tünete, hogy a legspontánabb, legelfogultabb és legnagyobb közösség a labdarúgó- és általában a sportpályákon gyűlik össze. Hangos, őszinte lelkesedés – mely egyébként csak a művészet csúcsteljesítményeit kíséri –, az emberi gondolatok és pillanatnyi szenvedélyek valódi mozgását kifejező jelszavak ütemes kiabálása, transzparenszek, fétisként tisztelt egyesületi zászlók és jelvények önkéntes használata – mindez a nézők százazrei előtt zajló, hetente rendületlenül ismétlődő modern élsport terméke. A művészek, a menedzserek, a tudósok, a politikusok irigyelhetik a sport, az emberi játék társadalmi hatalmát és spontaneitását” (Rózsa, 1981:178).

Még úgy is, hogy a befolyás ereje és az üzenet tartalmi megalapozottsága sokszor nincsen arányban egymással. Ha van is mélysége a szurkolói megnyilvánulásnak, azt legtöbbször nem a gondolati részletek, hanem az irónia adja, mint például a népszerű Trollfoci Facebook-oldalt vezető Rekop György megjegyzésénél a Budapestről Bukarestbe tartó hosszú drukkerbuszos utazás során: „Románia indokolatlanul nagy ország” (Gazdag, 2015:259). Súlyos történelmi terhek, évtizedes, évszázados folyamatok, nemzeti sérelmek válnak érzékelhetővé a sport révén, végeletekig lecsupaszított, nyers formában. A futball mint globális játék olyan alternatív fórumot biztosít a nemzeti traumákat elfojtva bár, de tudatában hordozó egyén számára, amely lehetővé teszi, hogy kimondja, kiabálja, sőt tömegben skandálja, amit az utcán, munkahelyén, de talán még otthon sem szabad neki – a stadionban kialakuló „ideiglenes társadalom” szelepként enged ki a hétköznapi elfojtott gőzt (Rózsa, 1981:154). Ráadásul a magyar történelem sajátosságai miatt a sportra ebből a szempontból a huszadik század folyamán megkülönböztetett szerep hárult. „A magyar társadalom, és főként a megbicsaklott, elbizonytalanodott nemzettudat, a »trianoni« Magyarországon (az elcsatolt területeken talán még inkább) vigaszra szorult, bonyolult kompenzációs mechanizmusokra volt/lett szüksége. Innen eredeztethető a sport, különösen a labdarúgás különleges szerepe a két világháború közötti Magyarországon, majd az újabb nemzeti tragédiák kompenzációjaként a szovjet mintájú »szocialista kísérlet« rövidebb Rákosi-érájában, majd hosszabb Kádár-korszakában is. Röviden: a futball 1920, és még inkább 1947 után fokozatosan történelmi dimenzióba került Magyarországon” (Borsi-Kálmán, 2014:103).

Mivel pedig a labdarúgás – minden szépsége mellett – jellegéből fakadóan agresszív elemek-re épülő sport, a fekete-fehér nézőtéri felfogás könnyen ihletet meríthet a pályán érvényes sza-

bályszerűségekéből (Gerry P. T. Finn, 2006:91). Fehérek a feketék ellen, feketék a fehérek ellen, első, vagy ha kell, utolsó vérig. Mit is üzent Corneliu Vadim Tudor, a Nagy-Románia Párt akkori elnöke, az azóta elhunyt populistá politikus Vass Ádámnak, viccelődve a román nyelv magyar (maghiar) és számár (măgar) szavával?

„Ez a Vass magyarnak vallja magát, de valójában nem magyar, hanem számár! Hogy mondhat ilyen baromságot? Saját szememmel láttam a nyakán a rátetovált magyar címet, valamint azt a Magyarország-térképet, amelyen Erdély is szerepel. Javasolom, ragassza le egy tapasszal, amikor pályára lép a román bajnokságban, különben nem tudom, miként tudnánk eltüntetni anélkül, hogy ne vágjuk el a gégejét” (Gazeta Sporturilor, 2012).

Ne legyen kétségünk afelől, hogy a „magyarfaló” Tudor fenyegetése legalább annyira lázba hozta a magyarországi közönséget – mint a szélsőséges román retorika híveit –, amely igazolni vélte benne Vass Ádám magányos harcának jogosságát. Megint elvált egymástól a budapesti és a kolozsvári értelmezés: Erdélyben valószínűleg sokkal inkább tisztában voltak azzal, hogy a bukaresti politikus szavait a helyükön kell kezelni; a parlamenti képviselőválasztás előtt kétségbeesett szavazatszerzési kísérletnek hatottak, súlyuk körülbelül akkora volt, mint Gigi Becali Steaua-tulajdonos vádaskodása, amikor azzal gyanúsította meg Pásztkány Árpádot, hogy az erdélyi szabadkőművesek pénzéből futtatja klubját (Csepregi, 2008).

Itt el is jutottunk a CFR-sikertörténet egy olyan vetületéhez, amely magyarországi szemmel nézve szinte teljesen irreleváns, a klub helyi kultúrája szempontjából azonban talán a leglényegesebb. A Bukarest–vidék vagy még inkább a Regát–Erdély futballban mutatkozó szembenállásáról van szó, arról az alapvető gondolkodásbeli, stílusbeli, műveltségi, kulturális (de nem feltétlenül etnikai!) különbségről, amely élesen kettéválasztja a Pásztkány Árpád által képviselt vonalat a Gigi Becali-féltől, a CFR-rel azonosított kolozsvári futballmiliót a bukaresti világtól (erről lásd még Péter, 2014a:308-311). A klubvezetési módszerek közti eltérés nyilvánvaló, még akkor is, ha egy egészségtelen viszonyok szerint működő futballbajnokságban valószínűleg mindenre tapadnak bacilusok. Érdekes aspektust kínál Jonathan Wilson, a neves angol futballszakíró, aki kelet-európai bolyongásairól szóló könyvének román fejezetében Gheorghe Popescut idézi. A korábbi 115-szörös román válogatott és korábbi titkosszolgálati ügynök, a Romániában az Universitatea Craiovában, a Steaua București-ben és a Dinamo București-ben megforduló játékos a nagy reformokról szólva megkérdezi: „Ha a tolvaj tízszer kirabolt, hiszel-e neki, amikor azt mondja, tizenegyszer már nem fog?” (Wilson, 2006:223). A felvetés az egész romániai futballközeg kritikája, közelebbről nézve azonban egyáltalán nem homogén a román futballtársadalom, különböző értékrendszerek, hagyományok rivalizálását tapinthatjuk ki benne. A nagy törésvonal világosan látszik Borsi-Kálmán Béla történész kategorizálásában is. „Az energikus adminisztratív centralizáció, a Bukarest-központúság eltökélt és tüzzel-vassal megteremtteni igyekvő szándéka (...) napjainkban is érzékelhető ádáz versenyhelyzetet teremtett a közép-európai mentalitást, munka-étoszt, erkölcsi és viselkedésnormákat, magatartásformákat továbbvivő, szociológiailag és társadalompolitológiailag a (magyar) »úriember« kategóriába sorolható – magyarul rendszerint anyanyelvi szinten beszélő és író – erdélyi román intelligencia és az ó-királyságbeli (regáti, főként bukaresti, igen gyakran görög vagy balkáni eredetű) elit között. Helyszükében lévén ismét lecsupaszítva: mindez jelentős civilizációs szintkülönbséget jelent: erdélyi korrekt, »européer«, szavahihető és szavatartó román »úriemberek« versus regáti, balkáni/bizantinus karrieristák, szerencselovagok konfrontációját” (Borsi-Kál-

mán, 2014:112). A jelek szerint a klub helyi identitása ebben a vélt vagy valós különbségben nyer értelmet.

Budapesten a CFR egyesületi önazonossága nem az européer–bizantinus koordináta-rendszerben kap értelmet, 2008 őszén nem az européer kultúrköréért lelkesedett a Magyarországról Kolozsvárra induló ezer ember, a kérdés számukra sokkal egyszerűbb volt: tekinthető-e – akár csak részben – magyar egyesületnek a CFR? Biztatást nyertek a pozitív válasza a külső jelekből, Páskány Árpád, az 1907-es évszám, a történelmi múltat idéző kolozsvári környezet, a Madarász Lóránt vezette KVSC-szurkolótábor, a nézőtéren hallható magyar szó, a magyarországi média kiemelt figyelme egyaránt ezt az érzést erősítette. Csalóka volt azonban a benyomás, tévúton járt, aki gyanúja egyértelmű visszaigazolását várta. Aki belép a CFR klubházába, egy pillanatig sem gondolja, hogy magyar környezetben mozog. Ugyanúgy idegennek érzi magát, mint egy német, angol vagy spanyol; az európai sztenderd ridegen és érzelemmentesen érvényesül, a berendezési tárgyakban, a gesztusokban, a látogatók kezelésében nincsen bűjtatott üzenet, nincsen magyaros összekacsintás. Ha BL-mérkőzést játszik a CFR, az akkreditációk elbírálásánál nem élvez előjogot a magyarországi újságíró. Ám ahogyan nincsen magyar arculat, úgy nincsen román sem. Amikor Európába ért a csapat, Bukarestből rendszeresen támadták kozmopolita jellege, a játékoskeretben hemzsegő légiósok, a futbalszövetség érdekeinek semmibe vétele miatt – nyilvánvalóan nem a hagyományos román vonalat képviselte és képviseli a klub (Csepregi, 2008).

Ám ha a CFR nem magyar és nem is román csapat, akkor milyen? – adódik a kérdés, a választ pedig maguk a szurkolók adták meg. „Transylvania, this is where we live, this is where we belong” – hirdette az egész szektort beborító molinó a 2012. októberi CFR–Manchester United mérkőzésen, és hasonló színvallásra máskor is sor került, például a gigantikus Erdély-címer kirakásával. A fenti kérdésre tehát ez a válasz: a CFR nem magyar és nem román, hanem erdélyi klub, mégpedig a regáti kultúrától élesen elütő, saját gondolkodásmódot képviselő értelemben, úgy, ahogyan Borsi-Kálmán Béla is utalt rá. Ezzel összecseng Páskány Árpád definíciója: „A CFR tipikusan erdélyi csapat, amely immár a határok nélküli Európa jelképe is lehet. Szurkolóink, sőt egész szurkolói csoportjaink vannak például Magyarországon, sokaknak vannak ott is erdélyi gyökereik, vagy a Felvidéken például, de a sok portugál játékosunk miatt, mondjuk, dél-európai drukkereink is akadnak. Ha valahol Erdélyben ellenfélként lépünk fel, a helyi szurkolók a hazaiakat buzdítják ellenünk, de a meccs végén megtapsolnak bennünket, sok sikert kívánnak, és a többi mérkőzésen nekünk drukkolnak a bukaresti klubok ellen” (Szöllösi, 2008). Erős a gyanú, Budapestről szemlélve, a fekete-fehér, igen-nem, magyar–román szurkolói viszonyrendszerben ez a kategória nehezen befogadható, a nacionalista, nemzetalapú világrendbe kevésbé illeszkedik. „Klasszikus modernista divat szerint a huszadik század folyamán a nemzet vált a labdarúgás fő rendező egységévé. Ebből kifolyólag a sportágban kibontakozó nacionalizmus magában rejt bizonyos népek erős nemzeti identifikálását, amelynek értelmében bizonyos identitás elismerésre méltó, míg »más« kategorikusan elutasítandó. Azonban a nemzeti identitás sohasem mozdulatlan és egy töről fakadó. Egyetlen nemzetben belül is nemzeti identitások – strukturális és ideológiai vonalak mentén elkülöníthető – sora jelentkezik, amelyek vallás, osztály, származás vagy más szuverén kategória alapján tagolják a társadalmat. Multikulturális közegben a nacionalista hangok heterogén jellege különösen erősen hallható” (Giulianotti, 2008:32).

CÉEFeR VAGY CSÉFÉRé? – TUDATOS NYELVI HIBA

Bizonyos szempontból a 2011-es népszámlálási adatok szerint 16 százalékos magyar (és elenyésző német) lakossággal bíró Kolozsvár is városi szinten multikulturális társadalomnak tekinthető, ennek megfelelően meghatározó jellemzője a Richard Giulianotti által említett sokféleség. A futballban – így például a CFR táborán belül is – a polarizált, etnikailag, korosztályt és adott esetben társadalmi háttérrel tekintve is – különböző drukkerek közös platformját esetükben valóban a csapat iránti rokonszenv kínálja. Jellemző a kompromisszumra törekvő hozzáállásra, hogy a korábban egymással rivalizáló két CFR-tábor, a részben magyar színezetű Galeria KVSC és az inkább románokból álló Commado Gruia másfél éve egyesült Peluza Vişinie néven (Csilag, 2015). Bár városi viszonylatban szokás magyar–román vetekedésként említeni, a CFR és a másik nagy klub, az 1919-ben alapított Universitatea helyi harcát, az igencsak leegyszerűsített meghatározást jelentős fenntartásokkal kell kezelnünk. Igaz ugyan, hogy a kolozsvári derbi során előfordultak etnikai természetű összetűzések, és az sem véletlen, hogy a 2015. szeptember 4-i Magyarország–Románia Európa-bajnoki selejtező előtt az Universitatea provokáló román drukkerei ragasztgatták tele U-s matricával Budapesten az Üllői úti stadion környékét, a fő háttérrel nem a nemzeti hovatartozás szabja meg. A CFR körét sokkal inkább a fentebb említett „erdélyiséggel” rokon társadalmi hagyomány és pozitív társadalmi perspektíva különbözteti meg az Universitatea táborától. „A CFR akarva-akaratlanul a helyi, cívis-urbánus identitások hordozójaként jelent meg, az »elveszett polgári múlt« letéteményesét, annak »újrafelfedezését« jelképezte. Ezt az 1907 dátum folyamatosan jeleníti meg – mint egy felvállalható tradíciót. Magyarán, egy magát szimbólummá kinőtt csapat és egy nyertes-befolyásosabb társadalmi réteg kapcsolódott össze: így a CFR 1907 elsősorban nemcsak egy csapatot, hanem egy pozitív társadalmi réteghelyzet-változást jelenített meg” (Péter, 2014b). Okkal hangsúlyozza Péter László az 1907-es évszám jelentőségét, hiszen ha sok áttétellel és anakronisztikus kanyarral is, de a CFR mai szurkolói környezetében látjuk a folytatását annak az első világháború előtti polgári közegnek, amelyhez a kávéházi élet, a parkbéli séta, a fürdőlátogatás éppúgy hozzátartozott, mint a színház vagy a sport (Killyéni, 2012:54). Nincsen a párhuzamra alkalmasabb bizonyíték Madarász Lóránt személyénél, aki világviszonylatban is ritka ötvözzel egyszerre irányítja vezérszurkolóként a KVSC-táborát és lép fel esténként a Kolozsvári Magyar Opera elismert énekeseként.

A kozmopolita, felvilágosult polgári szemlélet azonban nem jelenti a hagyományok elengedését, amint azt a szurkolói csoportnál a valamikori jogelőd, a Kolozsvári Vasutas Sport Club emlékét megidéző KVSC elnevezés is jelzi. Mint a misztikus 1907-es dátum értelmezési lehetőségei mutatják, a név nagyon fontos, alapvető tényezője az önképnek és a kifelé képviselt identitásnak, érthető sérelemként éli meg az, aki úgy érzi, elferdítik. Különös vitatémát jelentett a magyarságukra büszke kolozsvári drukkerek körében a magyarországi média gyakorlata, amely Kolozsvári CFR vagy KVSC helyett hivatalos nevén, CFR Clujként említi a csapatot. A felháborodás lenyomata a 2012-es, „CseFeRe Kluzs a nénikétek!” című blogbejegyzés.

„Egész biztosan nem én vagyok kies erdélyi tájainkon az egyetlen, aki majd hülyét kap, amikor azt látja, hogy szeretve tisztelt anyaországi testvéreink Kluzsozzák Kolozsvárt, és legújabbban CseFeRe-zik a CéeFeR-t. (...)

Úgy négy éve fordult elő az, hogy kissé »befolyásolt« állapotban egy meglehetősen felháborodott hangvételű levélben tettem szóvá az Index egyik újságírójának (aki azóta már nem ott

dolgozik), hogy CFR Cluj-ozzák a Kolozsvári CFR-t. Őszinte meglepetésemre rögtön válaszolt, arra ugyanis nem számítottam, hogy minden beszszelt olvasó levelére válaszolnak. Az volt a válasz, és ezt azóta más anyaországi újságírótól is hallottam, hogy »ez az előírás. Nem írjuk azt sem, hogy Slovan Pozsony, sem azt, hogy Rapid Bécs, pedig lehetne«. Hozzáfűzte: »annyit elárulok, súlyos viták folytak a szerkesztőségben a kérdésről«. Itt annyiban hagytam a dolgot, aminek legfőbb oka az volt, hogy időközben kijózanodtam, és nem láttam értelmét annak, hogy egy számomra ismeretlen emberrel villámposztán ilyesmiről vitatkozzak.

A tudományos pontosság igénye nélkül megkíséreltem röviden összefoglalni a kluzsozó érvelés lényegét. Magyarán arról van szó, hogy a csapatnevek leírásakor az adott csapat hivatalos neve a mérvadó – mondják ők, ezért azokat nem indokolt magyarítani. Az ő értelmezésükben tehát a KVSC hivatalos neve CFR Cluj, és ezzel az ügy el van intézve, punktum, kuss, pofa súlyba. (...)

Nos, minden tiszteletem és nagyrabecsülésem biztosítása mellett kénytelen vagyok kijelenteni, hogy ez az az érvelés úgy, ahogy van: marhaság! Jól van, na, ha nem is teljes egészében, de azért nagyrészt mindenképp. Egyébként nem is magában a gondolatmenetben van a hiba, hanem annak a kizáró jellegű, minden más megfontolást eleve kizáró alkalmazásában. Nem mondom, valóban hülyén nézne ki, ha, mondjuk, New York-ot az egyszerűség kedvéért ezután Új York-nak neveznénk. Nincs is ezzel semmi gond, azonban minél közelebb kerülünk az újjvilágtól a Kárpát-medencéhez, a dolgok kezdnek kissé összekuszálódni. Aki összekuszálta őket, azonos azzal az illetővel, aki állítólag zsebre vágott minket: igen, a történelem. (...)

Miközben az erdélyi magyar sajtó a nyelvvesztés ellen küzdve kínosan ügyel rá, hogy amit csak lehet, magyarul írjon (a közintézmények neveinél például mindent, amiben románul az áll, hogy Nemzeti, következetesen Országosnak fordítanak, továbbá ha közigazgatási származási helyről van szó, akkor nem román, hanem romániai, stb.) addig sajnos úgy látszik, ez Nagyváradtól nyugatra nemes egyszerűséggel a kutyát sem érdekli. Az ebben a leginkább bántó, hogy gyakorlatilag nem vesznek tudomást az erdélyi magyar valóságról, a nemzeti identitás megőrzéséért folytatott hétköznapi apró ütközetekről. Mintha nem is léteznénk. Pedig nem véletlen, hogy még Páskány Árpád klubtulajdonos is következetesen CéeFeR-nek ejti csapata nevét, amikor magyarul beszél. Nemrégiben Szili Katalin, a magyar országgyűlés korábbi elnöke járt itt Kolozsváron, és ő is egyetértett abban, hogy a CéeFeR jobban hangzik, mint a CséFéRé” (kvsc.blog.nepsport.hu, 2012).

A kiejtés mód szimbolikus funkciója ebben a dilemmában érzékelhetően felülírja a nyelvhelyesség szabályait, hiszen miután a CFR a román vasúttársaság, a Căile Ferate Române nevének román rövidítése, kimondásánál is a román nyelvszabályok érvényesülnek (ebben az esetben a történelmi hagyomány nem mérvadó, ugyanolyan elbírálás alá esik, mint például az Olasz Labdarúgó-szövetség neve, amelyet FIGC-nek írunk, ám helyesen nem „efigécé”-nek ejtünk, hanem olaszosan „efidzsicsi”-nek). Természetesen szurkolói szinten nem az akadémiai szabályok hatályosak, és a klub huszadik századi kacskaringós előtörténetét figyelembe véve lehet alapja annak a felfogásnak, amely a „céefer” ejtémódot tartja elfogadottnak. Akár jelképnek is tekinthetjük a tudatosan és következetesen alkalmazott nyelvi fonákságot, amely kicsiben mintázza a több évszázados magyar–román együttéléstől őrlődő kolozsvári világ ellentmondásos viszonyrendszerét.

Ami a Kolozsvár–Cluj kérdést illeti, bár említést tesz róla, a blogger nagyvonalúan átsiklik egy lényeges különbség felett. Más megítélés alá esik a város neve, mint a futballklubé. Nemze-

ti szempont itt megint nem játszik közre, a gyakorlat következetes, a magyarországi sajtóban „a CFR 1907 Cluj Kolozsváron játszik” mondat helyes, ami még véletlenül sem jelenti azt, hogy az adott sajtótermék Cluj-ként tüntetné fel Kolozsvárt („a CFR 1907 Cluj csapata Cluj-Napocán játszik” fordulat természetesen nem használatos). Néhány éve egy interjú keretében felvettem a problémát Buzgó Józsefnek, a Nemzeti Sport főszerkesztőjének, aki a kolozsváriak kifogását megértően fogadva és a nemzeti szempontot szem előtt tartva tisztázta a sportnapilap álláspontját. „Mivel a CFR esetében Pászvány Árpád ugyanúgy magyar ember, ahogyan te vagy én, mérvadó, hogy ő miként szerepelteti az egyesületet. Most csak a klub nevééről beszélek. Az teljességgel kizárt, hogy a Nemzeti Sportban ne Kolozsvárként szerepeljen a város. A Cluj nem jelenhet meg az újságban, sőt, ha valaki még a korrekció előtt leír ilyet, annak is következményei lehetnek” (Csillag, 2013b).

NÉPMESE ERDÉLY ABRAMOVICSÁRÓL

A magyarországi média CFR-re irányuló megkülönböztetett figyelme éppen a Nemzeti Sport példáján mutatható be a legszembetűnőbben. Öt idény leforgása alatt ötször tudósított európai kupamérkőzésről a Dr. Constantin Rădulescu Stadionból az újság munkatársa, 2008-ban a Chelsea (0–0) és a Roma (1–3), 2010-ben a Roma, 2012-ben a Manchester United elleni Bajnokok Ligája-csoportmérkőzésen, 2013-ban az Internazionale elleni Európa-liga találkozóon volt jelen a sportlap, amely a sorozatban jellemzően csak a BL-döntőt követi a helyszínen. Mint a cikk elején szó esett róla, a fokozott érdeklődést részben a magyarországi futball nemzetközi sikereinek hiánya magyarázta, egyfajta pótcselekvésként is értékelhető a lelkesedés a határon túli „magyar” csapatért. Feltételezhetjük, hogy ha minden évben BL-főtáblás együttest adna az NB I, nem mutatkozott volna olyan izgatott vonzalom az európai dicsőséget reménytelenül szomjazó magyarországi futballtársadalom részéről. A kolozsvári csapattal rokonszenvezők számára a CFR bizonyos szempontból gyógyszer volt, amely segítette enyhíteni a saját konstans kudarcélményükből és identitásválságukból fakadó kellemetlen érzést. „A magyar labdarúgás válsága ugyanis egy folyamatos »öntudatlan tudatzavar« kísérelő jelenségeként, illetve következményeként, sok-sok esztendő során kialakult, morális és szakmai elemeket vegyítő, történelmileg determinált önszemléleti válság” (N. Pál, 2009:41).

Ehhez hozzájött még Pászvány Árpád személye, akinek lenyűgöző futballvállalkozása éles kontrasztot adott Magyarország saját futballvezetőinek alkalmatlanságához. A modern labdarúgás csillogó és elérhetetlen világát magyar népmesei romantikával érte el, meggazdagodásának csodálatos története a világban szerencsét próbáló legkisebb fiú esetét idézi. „Azok közé tartozom, akik elmondhatják, hogyan keresték meg az első milliót. Húszas éveimet végigdolgoztam, vállalkozóként a nulláról indultam. Apám 1990 tavaszán telepedett le Németországban, ahová én is követtem. Építkezési vállalkozást működtettünk, Romániából vittük a munkaerőt, és húszról négyszáz főre duzzadt az alkalmazottak létszáma. Ezzel párhuzamosan nagykereskedelmi szinten beálltam illatszerárusnak: kölcsönöztem 13 ezer márkát, és behoztam Romániába egy teherautó sprayt. Az emberek ki voltak éhezve az áruira, ráadásul a legjobb célközönség akkor is a szebbik nem volt, így nagyon jól lehetett nyerni a dezodorokon, mert a haszonkulcs a beszerzési ár többszöröse volt. Pár hónap alatt megkerestem az első millió márkát, a pénzt pedig újraforgattuk.

Belefogtam az autóalkatrész-üzletbe. Romániában az enyém volt az első, külföldi autók számára létesített nagy- és kiskereskedelmi hálózat, emellett kamionszámra hoztam be a használt autókat, később pedig márkakereskedéseket nyitottam. Miután megismertem Demján Sándort és a Trigránit-csoportot, tevékenységem kiszélesedett az ingatlanbefektetésekre is” (Rostás, 2007).

Az üzletembert, aki saját bejelentése szerint 2014-ben megvált a futballklub 2001-ben megvásárolt részvényeitől, a média előszeretettel emlegette a hízelgő Erdély Abramovicsa becenévvel, annak ellenére, hogy a párhuzamot ő maga elutasította: „Valaki kitalálta ezt a hangzatos nevet, pedig Abramovics és én olyan távol vagyunk egymástól, mint Makó Jeruzsálemtől. Ha csak az anyagi lehetőségeinket nézzük, akkor sem lehet bennünket összehasonlítani” (Szöllösi, 2008).

Mégis, az immár több mint tíz éve Európa szűk elitjéhez tartozó, 2012-ben Bajnokok Ligája-győztes Chelsea dollármilliomos orosz tulajdonosának, Roman Abramovicsnak emlegetése megtette a hatását. Úgy érezhette Kolozsvár, Erdély és a magyar futballkör, hogy a CFR vezérének személyében Kelet-Európa felmutathatja azt a befektetőt, aki a londoni klub teljhatalmú urához hasonló hatalom Európa innenső felén, és felépítheti a régió csodacsapatát. Ma már tudjuk, a helyzet ennél jóval árnyaltabb, a népmese nem jutott el a pozitív végkifejletig, a CFR-t vezető üzletember tevékenysége mégis irigylésre méltó. Felvitte a csapatot a román harmadosztályból az élvonalba, piacképes nemzetközi játékosokat vásárolt, korszerű stadiont épített, és előbb az Intertoto-kupa-döntőig (2005), majd háromszor a Bajnokok Ligája (2008, 2010, 2012), egyszer az Európa-liga csoportkörébe (2009) segítette. Tanulságos Sallói István korábbi 13-szoros magyar válogatott, jelenlegi sportvezető nyilatkozata, amelyben kifejti, a magyar futball általános válságára éppen egy Pászvány Árpádhoz hasonló, messiásszerű klubtulajdonos felbukkanását tartaná gyógyírnak: „Egy Abramovicsra lenne szükségünk nekünk is. A problémát a pénzhiány jelenti. Nem engedhetjük meg magunknak, hogy jó játékosokat vegyünk, a fiatal tehetségeket pedig elveszítjük. Közülük sokan inkább elmennek játszani az osztrák ötöd- vagy hatodosztályba, mert ott jobb pénz keresnek, mint itthon” (Wilson, 2006:96).

SÜTKÉREZNI A TRADÍCIÓK FÉNYÉNÉL

A magyarországi CFR-szimpátia harmadik összetevője az etnikai és a szakmai tényezőkön túl a historikus Kolozsvár- és Erdély-nosztalgia, amely Trianon után majdnem száz évvel is meghatározza az érzelmi viszonyulást a történelmi Magyarország elszakított vidéke iránt. A vonzalom többnyire független az anyaországi és az erdélyi magyarság mindenkori kapcsolatától és a sokszor pillanatnyi érdekek által vezérelt, aktuális politikai felfogástól. Noha a 2004-es, kettős állampolgárságról szóló, az igenek minimális többségét hozó magyarországi népszavazás eredménye sötét képet mutatott, ne felejtsük például, hogy az 1956-os forradalom után az első alulról szervezett tömegmegmozdulás Budapesten az erdélyi falurombolás és Ceaușescu politikája elleni, több tízezres tiltakozás volt 1988-ban (Romsics, 2001:542). Pontosan érzékelteti Erdély fogalmának pozitív háttérét Ablonczy Balázs *Erdély ötven hónapja* című cikkében. „Jó föld! Tiszták és nem tiszták mindenhol vagynak, nálunk, mint nálatok, s nálatok mint nálunk. De te valóban nem vagy úgy elromolva, mint mi» – így zárta Kazinczy Ferenc az *Erdélyi leveleket*, a művet, amelyet sohasem fejezett be, de a magyar reformnemzedék egyik meghatározó Erdély-élménye vált belőle.

Hogy a keleti országrész lenne a tisztább, archaikusabb magyarság hona – ez meghatározta a magyar közéleti szereplők Erdély-képét napjainkig. Ebben az imázsban sok minden ért össze: az Orbán Balázs munkássága nyomán kibontakozó Székelyföld-kultusz, a Gyarmati Zsigáné által promotált Kalotaszeg-imázs és az a nemzetiségi harc, amelyet Rákosi Viktor *Elnémult harangokja* vésett be a köztudatba. A huszadik század elejének magyar modernizmusa is sokat merített a régió művészetéből, elég csak Toroczkai Wigand Ede vagy Kós Károly munkásságára gondolni” (Ablonczy, 2015). A megközelítéssel kapcsolatos dilemma ugyanaz, mint Kővári László kolozsvári történetkutató idején, az 1880-as években: „Sütkérezni az egykori kincses Kolozsvár tradíciói fényénél, vagy sírni, mint annyi Marius Carthago romjain?” (Egyed–Kántor, 2005).

A Magyarországhoz Székelyföldet, valamint Észak-Erdély és Partium jelentős részét visszacsatoló, 1940. augusztus 30-án kihirdetett második bécsi döntés után a magyar labdarúgás vezetői számára egyértelmű volt a kérdésre adott válasz: sütkérezni az egykori kincses Kolozsvár tradíciói fényénél. A visszatérés felszabadító élménye kölcsönös volt, amint az Bor Jenő magyar királyi altábornagy visszaemlékezéseiből is kiviláglik. „Késő délelőtt futott be a kocsi kelet felől Kolozsvárra. A román csapatok kora hajnalban elvonultak. A város olyan benyomást tett, mint-ha az emberek eszüket vesztették volna örömben. Öt-hat zenekar járta az utcákat indulókat fújva és egymást túlharsogva. Az emberek az utcán ujjongva, énekelve, táncolva tolongtak, és jaj volt a szegény szállást csináló, előreküldött egyes katonáknak. Minduntalan az emberek vállára kerültek. Mikor végre a Mátyás-szobor előtt kiléphettem a kocsimból, nyakamba ugrott egy magából kikelt leányka és össze-vissza csókolva, zokogva jajdult fel: »Jaj, csakhogy már itt vannak! Nem tudják maguk, hogy még tegnap is, az utolsó óráig is, mit kellett kiállanunk!«” (Illésfalvi–Szabó, 2010:155).

Talán távoli a párhuzam, a magyarországi CFR-kultusz történelmi gyökereit kutatva mégis kiemelt figyelmet kell fordítanunk az 1940 és 1945 közötti időszakra, amely a futballban is visszaadta Kolozsvárt az országnak. Ha a mai rokonszeny pszichológiai hátterét nézzük, a CFR magyar vonásait kereső budapesti szurkoló számára a mozgatórugó ugyanaz az együvértartozás-élmény, amely hetvenöt évvel ezelőtt például Gidófalvy Pál MLSZ-elnök kolozsvári beszédéből kihallatszik: „»Az MLSZ és százezer magyar labdarúgó hódolatát, tiszteletét hozom ide, a nagy magyar Alföld, a Dunántúl, a visszatért Felvidék és Kárpátalja labdarúgóinak soha szét nem szakítható találkozását. Itt fogadjuk ezen a helyen, hogy a magyar labdarúgás százezres tábora minden magyar értéket segít, támogat. Mátyás király, nagy magyar király, köszönt téged és Erdélyt a csonka haza minden fiatal labdarúgója a magyar labdarúgás jelszavával: Szebb jövőt!«

A sokezres tömeg zúgta rá: »Adjon Isten!«” (Ellenzék, 1940).

A sportvezető Erdély futballját a magyar sportélet legkedvesebb fiaként aposztrofálta, Kolozsvárnak pedig szimbolikus szerepet szánt. Éppen ezért jelentett problémát, amikor az 1940–1941-es idény NB I-be jutásért zajló erdélyi selejtezői során a Kolozsvári Atlétikai Club nem tudta kiharcolni a négyes döntőbe jutást. A szövetség leleményes ötlettel segítette mégis pozícióba a térség mintacsapatát, a Nagyvárad AC kiemelésével megmentve a saját csoportjában csak harmadik KAC-ot. „A NAC az elért eredményei és a többi erdélyi csapatokkal szemben mutatott messze kimagasló játékereje miatt egyből az NB I-be kerül. (...) Helyére Kolozsvár város kulturális, történelmi és társadalmi helyzetére való tekintettel a város arra legérdemesebb csapatát, a Kolozsvári AC-ot jelöli” (Nemzeti Sport, 1941). „A Kolozsvári AC-nak további esélyeket adtak az NB I-be való feljutáshoz, mert ha a felső vezetés valamit el akar érni, azt el is éri. Hi-

szen nem lehetett egy kincses Kolozsvárt kihagyni – mondogatták – az első osztályból. Nagybánya kitűnő kis csapatával egyszer majd csak feltornássza magát az első osztályba – ha nem, hát ez a futball” (Demjén, 1989:23).

Amikor a CFR szereplése kapcsán fókuszba került a magyarországi sajtóban a kolozsvári futball múltja, felvetődött a kérdés, hogy a mai csapat és az 1944-ben Magyar Kupa-ezüstérmet nyerő KAC között egyenes-e a vérvonal, ha egyáltalán létezik. „Szinte hihetetlen, de amikor a budapesti lapok 1945 júniusában beszámoltak egy romániai négyes tornáról (Bukarest válogattottja, a Bukaresti CFR, a Kolozsvári Bástyából lett Dermata és a kolozsvári munkásválogatott vett részt az eseményen), a korabeli olvasó meglepve tapasztalhatta, hogy a munkáscsapat összeállítására egy az egyben megfelel a korábbi KAC-énak! Az ideiglenes »munkásválogatott« helyett júliusban már Kolozsvári Munkás Sport Egyesület, nem sokkal később Ferar KMTE szerepel a hírekben – továbbra is a KAC játékosai –, ebből jött létre a kolozsvári Ferar (Vasas), amely 1948-ban összeolvadt a korábbi Kolozsvári MÁV-val, a CFR Cluj-zsal. Ilyen módon közvetve és néhány áttétellel ugyan, de tekinthető a KAC a Bajnokok Ligáját is megjárt jelenkori sikercsapat, az egyenes ágon a Kolozsvári MÁV leszármazottjának számító CFR 1907 Cluj elődjének” (Csillag, 2011).

Mint láthatjuk, a 2008 őszétől már Bajnokok Ligája-csapatnak számító CFR magyarországi megítélését a történelmi örökség, a huszadik század sebeit magán viselő magyar–román viszony, az anyaországi futballtársadalom szakmai kiéhezetsége és a körülmények sajátos együttállása egyaránt befolyásolta. Mindezen tényezők sokszor csak tudat alatt, kimondatlanul jelentkeztek; ha a Chelsea elleni mérkőzésre hét éve útnak induló ezer embert kérdeznénk vonzalmuk okáról, aligha kapnánk ennyire összetett választ. Talán csak azt tudnánk meg, amit az idézett Reményik Sándor-sorból: mindenkinek van egy ezerszer visszaálmodott Kolozsvárja.

FELHASZNÁLT IRODALOM REFERENCES

1. Ablonczy Balázs (2015). Erdély ötven hónapja. *Népszabadság*, 2015. augusztus 29., Hétfé-ge, 4.
2. Borsi-Kálmán Béla (2014). Nemzetépítés és nemzettudat a futball tükrében: a magyar, francia és román példák. In: Károlyi Elisabeth (ed.): *Sport, politika és történelem*. Károlyi József Alapítvány, Fehérvárcsurgó, 96–130.
3. Cantor Zoltán – Rus, Ciprian (2007). *100% CFR*. Texte, Kolozsvár.
4. Csepregi J. Botond (2008). *A Bajnokok Ligájába tart Erdély Abramovicsa*. Index, <http://index.hu/sport/futball/2008/02/28/080227cfr/> (letöltve: 2015. szeptember 15.)
5. Csillag Péter (2011). Kolozsvár magyar futballélete (1940–1945). *ME.DOK* 1. (6.), 61–72.
6. Csillag Péter (2012). Egy igásló Kolozsváron – interjú Vass Ádámmal. *Nemzeti Sport*, 2012. 10. 04., 6.
7. Csillag Péter (2013a). Hol van már a szakadt háló? – interjú Pásztkány Árpáddal. *Nemzeti Sport*, 2013. 02. 23., 5.
8. Csillag Péter (2013b). 2040-ig lehet tervezni – interjú Buzgó Józseffel. *ME.DOK* 3. (8) 103–108.
9. Csillag Péter (2015). Kolozsvár dilemmája. *Nemzeti Sport*, 2015. 08. 17., Magyarromán melléklet, 3.

10. Demjén Sándor (1989). *A Nagyváradi AC a magyar nemzeti bajnokságban 1941–1944*. Középületépítő Vállalat, Kecskemét.
11. Egyed Ákos – Kántor Lajos (2005). Kincses Kolozsvár – Erdély fő városa. *Rubicon* 2–3. (15) 4–5.
12. Ellenzék (név nélkül) (1940). Erdély futbalsportja jelen pillanatban magasabb nívón áll, mint az anyaországé. *Ellenzék*, 1940. október 15., 7.
13. Erdély.ma (név nélkül) (2012). *A CFR játékos kimondta: Kolozsvár magyar város!* Erdély.ma, http://erdely.ma/sport.php?id=122686&cim=a_cfr_jatekosa_kimondta_kolozsvar_magyar_varos_video (letöltve: 2015. szeptember 15.)
14. Gazdag József (2015). *Egy futballfüggő naplójából*. Kalligram, Pozsony.
15. Gazeta Sporturilor (név nélkül) (2012). *Singurul maghiar din lotul CFR-ului l-a scos din minti pe Corneliu Vadim Tudor: „Nu e maghiar, e magar!”* Gsp.ro, <http://www.gsp.ro/fotbal/liga-1/singurul-maghiar-din-lotul-cfr-ului-l-a-scos-din-minti-pe-corneliu-vadim-tudor-nu-e-maghiar-e-magar-359695.html> (letöltve: 2015. szeptember 15.)
16. Giulianotti, Richard (2008). *Football – A Sociology of the Global Game*. Polity Press, Cambridge.
17. Illésfalvi Péter – Szabó Péter (2010). *Erdélyi bevonulás, 1940*. Tortoma, Barót.
18. Killyéni András (2012). *Kolozsvár sport-kultúrtörténete Trianon előtt (1868–1920)*. Magánkiadás, Kolozsvár.
19. Kolozsvári Vasutas blog (keg monogrammal) (2012). *CseFeRe Kluzs a nénikétek!* Kolozsvári Vasutas blog, http://kvsc.blog.nepsport.hu/archives/2012/10/09/CseFeRe_Kluzs_a_neniketek/#comments (letöltve: 2015. szeptember 15.)
20. N. Pál József (2009). *Magyar sport – magyar sors*. Kortárs, Budapest.
21. Nemzeti Sport (név nélkül) (1941). Az erdélyi selejtezők sorsolása. *Nemzeti Sport*, 1941. 05. 29., 1.
22. Origo (név nélkül) (2008). *Magyar BL-sikertörténet Kolozsvárott*. Origo, <http://www.origo.hu/sport/focivilag/bajnokokligaja/20080918-paszkan-arpad-siker csapatot-epitett-kolozsvarott.html> (letöltve: 2015. szeptember 15.)
23. P. T. Finn, Gerry (2006). *Football Violence – A Societal Psychological Perspective*. In: Bonney, Norman – Giulianotti, Richard – Hepworth, Mike (ed.): *Football, Violence and Social Identity*. Routledge, New York.
24. Péter László (2014). *Football and Society in Romania. Issues and Problems in Soccer Discourses*. University of Jyväskylä, Jyväskylä. (megjelenés alatt)
25. Péter László (2014b). *Fociológia – az Universitatea 1919 és a CFR 1907 mai mérkőzésének margójára*. peterlaci.blogspot.hu, <http://peterlaci.blogspot.hu/2014/09/fociologia-universitatea-1919-es-cfr.html> (letöltve: 2015. szeptember 15.)
26. Romsics Ignác (2001). *Magyarország története a XX. században*. Osiris, Budapest.
27. Rostás Szabolcs (2007). Óvakodik a politikától Erdély Abramovicsa. *Magyar Nemzet Online*, http://mno.hu/migr_1834/ovakodik-a-politikatol-erdely-abramovicsa-420692 (letöltve: 2015. szeptember 15.)
28. Rózsa András (1981). *Fociológia*. Sport, Budapest.
29. Szöllösi György (2008). Erdélyből az elitbe. *Nemzeti Sport Online*, http://www.nemzetisport.hu/migralt_cikkek/20080925/erdelybol_az_elitbe (letöltve: 2015. szeptember 15.)
30. Wilson, Jonathan (2006). *Behind the Curtain*. Orion Books, London.